Александра Вулетић

Милић Ј. Милићевић, **СРПСКА ВОЈСКА. НЕЗАВИСНИ ВОЈНИ ЛИСТ (1908–1912)**, Међуопштински историјски архив Ваљево, Ваљево 2024, стр. 223.

Крај 19. и почетак 20. века у Европи, па тако и у Србији, обележили су, између осталог, процват и снажан развој штампе. Само на српском говорном подручју у то време излазило је више од седам стотина дневних листова, часописа, календара и других врста периодичних издања. У обиљу разноврсних издања, посвећеним књижевности, уметности, педагогији, пољопривреди, занатству, праву и економији, доминирали су листови који су се бавили војним и црквеним питањима. У области војне штампе као прво војно гласило издваја се Војин (1864–1870), док се као најдуговечнији и најзначајнији листови издвајају Ратник (1879–1941) и Службени војни лист (1881–1941); поред њих, постојао је и знатан број других војних листова који су излазили у краћим временским периодима. Велики број војних гласила јасно указује на чињеницу да је војска у том периоду била један од најдоминантнијих чинилаца српске државе и друштва, који је продирао у готово све њене сегменте.

У богатом корпусу војне периодике посебно место заузима лист Српска војска. Независни војни лист, који је излазио од 1908. до 1912. године. Оно што овај лист издваја од других јесте то што је био независно, приватно издање. Један од његових оснивача и уредника био је тадашњи пуковник, будући прослављени војвода, Живојин Мишић, који је са још тројицом сарадника купио штампарску машину и тако започео штампарску делатност. Српска војска била је намењена првенствено официрима, као форум за расправу о војним темама, али и ширем кругу припадника политичког и друштвеног живота Србије. Покретање листа временски се поклапа са анексијом Босне и Херецеговине – догађајем који је у одређеним круговима схваћен као позив на мобилизацију националних снага с циљем уједињења Српства. Лист је излазио до почетка Балканских ратова, када

је борба за национално уједињење почела и у стварности.

Као и многи други листови из тог доба, Српска војска није у целини сачувана: поједини бројеви су изгубљени, а сачувани примерци данас се налазе се у неколико библиотечких фондова, највише у Народној библиотеци Србије. Наш познати историчар Милић Ј. Милићевић подухватио се замашног посла да ишчита, проучи, систематизује и представи читаоцима око 150 сачуваних бројева овог листа. Садржај Српске војске изложен је кроз тематски преглед у 11 поглавља. Прва три поглавља – „Лична карта српске војске“, „Уредници, сарадници и аутори“ и „Изглед часописа, ценовник и начин дистрибуције“ – дају основне податке о листу, његовим ауторима и начину организације рада. Наредна четири поглавља обрађују најважније војнополитичке теме оног доба које су се одражавале и на страницама овог листа: „Светска војнополитичка сцена и Србија“, „Српска војска о Руско-јапанском рату“, „Аустро-Угарска је наш непријатељ“ и „Србија треба (мора) да буде војнички логор“. Следи анализа текстова посвећених унутрашњим питањима српске војске: „Старешински кадар на страницама Српске војске“, „Српска војска о родовима војске Србије“, као и преглед рубрика о војним вестима и иновацијама у поглављу „Стране и домаће војне новости и проналасци“. На крају, у поглављима „Оглашавање“, „Прилози“ и „Фотографије“ представљени су неки од најинтересантнијих текстова, огласа и визуелних приолога који су објављивани у Српској војсци.

Захваљујући оваквој систематизацији, читаоци ове књиге добијају драгоцен увид у кључне теме које су заокупљале војну и државну, као и ширу друштвену јавност Србије с почетка 20. века. Истовремено, кроз студију о овом војном листу откривају се механизми функционисања војне периодике тог времена – од тематских приоритета до начина организовања редакције, штампања и дистрибуције листа.